

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה**תמ"ש 4542-03-16**

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט עובד אליאס**תובע****א'****ע"י ב"כ עוה"ד מתת פלסנר****נגד****נתבעת****ב'****ע"י ב"כ עוה"ד חלי רופא**

חקיקה שאושרה:

[חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962: ס' 19, 68](#)

מיני-רציו:

* ביהמ"ש לענייני משפחה (השופט עובד אליאס) קובע כי הדין החדש שחל עם פסיקת בע"מ 919/15 מהווה שינוי נסיבות שיש להידרש בעטיו לשיעור המזונות, גם אם מופיע כשינוי נסיבות יחיד. ביהמ"ש מבהיר כי בע"מ 919/15 לא חל לשיטתו, על תיקים שהסתיימו מכח תחולה רטרואקטיבית של דין חדש על עניינים שהסתיימו, אלא הוא חל מכח היותו, לכשעצמו, שינוי נסיבות המצדיק שינוי בשיעור המזונות, ועפ"י הכללים הרגילים הנהוגים לעניין שינוי נסיבות.

* משפחה – מזונות ילדים – בעקבות בעמ' 919/15

* משפחה – מזונות ילדים – שינוי פסק-דין

* משפחה – מזונות ילדים – הסכם בין הורים

* משפחה – משמורת קטינים – משמורת משותפת

.

תביעת אב להורות כי משמורת הילדים תהא משותפת וכן להפחתה או לביטול המזונות בשל שינוי נסיבות. רקע: בהסכם הגירושין הראשון (קיבל תוקף פס"ד) נקבע, בין היתר, כי הילדים יהיו במשמורתה של האם ונקבע שיעור המזונות שישלם האב לידי האם ע"ס 6,500 ₪ לשני הילדים, כולל מדור והוצאות חינוך. בהמשך על רקע רצונה של האם לעבור לאזור ת"א ותביעת האב להעברת המשמורת אליו, הגיעו הצדדים להסכם שני (שקיבל תוקף פס"ד), בגדרו נקבע, בין היתר, כי האב מסכים למעבר האם עם הילדים לת"א ונקבעו זמני שהות נרחבים יותר בין האב לבין הילדים (פעמיים בשבוע כולל לינה וכל סוף שבוע שני מיום שישי עד יום ראשון – והם זמני שהות שמקיימים עד עצם היום הזה). נקבע כי מעבר האם לתל אביב והרחבת זמני שהות של האב עם הילדים לא יהיו מבחינת האב עילה לעתירה למשמורת משותפת או להפחתת המזונות. חרף ההסכמים, הוגשו התביעות הנ"ל.

.

ביהמ"ש לענייני משפחה דחה את התביעה בעניין המשמורת, וקיבל באופן חלקי את התביעה להפחתת המזונות, מהטעמים הבאים:

בכל הנוגע למשמורת הילדים, האב אינו עותר לשינוי בזמני השעות. עסקינן בעתירה לשינוי הגדרת המשמורת בלבד. האב סבור כי שינוי בהגדרה יביא לכך שהאם תחדל מהתנהלותה החד צדדית לטענתו, לפיה היא "בעלת הבית היחידה" בכל הקשור לילדים. ביהמ"ש דוחה את התביעה תוך העדפת עקרון סופיות ההסכמים וכיבודם.

מדובר בשני ההורים נורמטיביים ומיטיבים. ואולם, ההורים אינם מתקשרים זה עם זה והקונפליקט ביניהם עז ומזיק לילדים עד מאד. בניגוד לעמדת העו"ס, ביהמ"ש אינו סבור כי שינוי המשמורת למשמורת משותפת יביא מזוור ליחסים העכורים שבין הצדדים, ואולי אף ההיפך. לעמדת ביהמ"ש, התקווה ששינוי המשמורת למשמורת משותפת יביא עימו הפחתה ברמת הקונפליקט שבין הצדדים אינה יכולה להוות נימוק לשינוי במשמורת וכך גם תחושת הקיפוח של האב.

לעמדת ביהמ"ש, דווקא ברמת הקונפליקט הגבוהה, כפי שיש בין הצדדים דנן, חשוב ליתן משקל של ממש ולבכר את עקרון העל בדני חוים, לפיו הסכמים הם סופיים ויש לכבדם. בפרט שעה שמדובר בענייננו בשני הסכמים, אשר שניהם אושרו וקיבלו תוקף של פסקי דין, בשני מועדים שונים ובשניהם הסכימו ההורים כי המשמורת תהא בידי האם ובמיוחד שעל הפרק שינויים בהגדרות בלבד, ללא כל שינויים ב"שטח" מבחינת זמני השעות, והכל על רקע קונפליקט עז שבין הצדדים.

יחד עם זאת, ביהמ"ש מוצא לחדד ולהבהיר כי אין בקביעת המשמורת בידי האם כדי ליתן לה כל עליונות או יתרון מכל סוג שהוא בכל תחום. כל החלטה בעניין חינוך ורפואה תתקבל ע"י שני ההורים, ובהיעדר הסכמה יכריעו בכך הגורמים הרלוונטיים, ובמידת הצורך – ביהמ"ש.

התביעה להפחתת שיעור המזונות: כידוע, הכלל הוא כי שיעור המזונות אינו מהווה מעשה בית דין וכי ניתן, עת אירעו שינויי נסיבות מהותיים ובלתי צפויים, לשוב ולעתור בעניין המזונות.

במקרה דנא, האב העלה מספר טענות לשינויי נסיבות. ברובן לא נמצא כל ממש. חלק מהטענות אינן מהוות כלל שינויי נסיבות אלא לכל היותר יכולים להיות עילה להחזרים כספיים (כך למשל הטענה לפיה האם מקבלת מענקים והחזרים ממקום עבודתה עבור חינוך ואינה מקזת אותם). כן לא נמצא כל שינוי נסיבות בטענה כי הכנסת האם עלתה מאז מועד אישור ההסכם. ככל שהכנסת האם עלתה, הרי שמדובר בשינוי נסיבות צפוי. גם הכנסת האב עלתה. הכנסות של אנשים העובדים ומתמידים במקום עבודה קבוע ומסודר, עולות, מטבע הדברים, עם העלייה בוותק המקצועי ובסולם הדרגות. אף אין ממש בטענה לשינוי נסיבות בשל הולדת ילדה נוספת. מדובר בשינוי נסיבות צפוי, ובין היתר בשים לב כי הצדדים שניהם התגרשו כשהם צעירים, וכבר נפסק כי הולדת ילד נוסף אינה מהווה שינוי נסיבות.

לעמדת ביהמ"ש, הטעמים היחידים אשר יש בהם ממש הם העובדה כי הצדדים לא מוציאים עבור ילדיהם את שיעור הוצאות החינוך שציפו להוציא, בסך של 4,000 ₪ בחודש, והשינוי בדין החל, שארע בקיץ 2017, עם פסיקת ביהמ"ש העליון בבע"מ 919/15.

בכל הנוגע להוצאות החינוך, נקבע בהסכם הראשון כי מתוך סך המזונות שנקבע (6500 ₪ עבור שני הילדים), סך של 2,000 ₪ הוא בגין הוצאות חינוך, כאשר האם תוסיף 2,000 ₪ נוספים עבור הוצאות החינוך של שני הילדים. אין בהסכם פירוט אודות הוצאות החינוך. בהסכם הוראה לפיה אם הוצאות החינוך יעלו ע"ס של 4,000 ₪, ישלימו ההורים החוסר, בחלקים שווים ביניהם, תוך התייעצות הדדית. לא נקבעה בהסכם הוראה מה יקרה במקרה של עודף בסל החינוך האמור. בעקבות המעבר לת"א דומה כי הוצאות החינוך של הקטינים נמוכות מהצפוי (נוכח שיבוץ הילדים במסגרות חינוך ציבוריות ללא עלות,

שעה שבמקום המגורים הקודם, הצדדים תכננו לרשום את הילדים לבי"ס פרטי). יוצא איפוא כי חל שינוי נסיבות בכל הקשור להוצאות החינוך של הילדים וראוי להידרש להוצאות אלו בשנית.

בכל הנוגע לשינוי הדין החל – בע"מ 919/15 : פסק הדין הנ"ל שינה ההלכה שהיתה נוהגת בשני מישורים עיקריים: א. מקור החיוב בגילאים 6-15 תוך שנקבע כי חיוב המזונות הוא מדין צדקה ויחול על שני ההורים, עפ"י הכנסותיהם, תוך שבוטל הכלל לפיו בגילאים אלו תחול על האב חובה אבסולוטית, מכח הדין האישי, לשאת במלוא הצרכים ההכרחיים והבסיסיים של הילדים; ב. הקביעה החד משמעית כי יש ליתן משקל לזמני השהות של הילדים עם הוריהם.

מאז פסיקת בע"מ 919/15 קמה פלוגתא בקשר לתחולתו על תיקים שהדיון בהם הסתיים (אין מחלוקת כי יש להחילו על תיקים תלויים ועומדים). אין לפי שעה פסיקה של ביהמ"ש העליון בשאלה הנ"ל ואף אין פסק דין מנחה של בתי המשפט המחוזיים. שופטים בערכאות הדיוניות נחלקים בדיעותיהם והובעו דעות שונות, החל מהקביעה לפיה פסק הדין בבע"מ 919/15 לא חל על תיקים שהדיון בהם הסתיים (תמ"ש 29329-07-16), דרך קביעה כי פסק הדין הנ"ל יחול רק בהתקיים שינוי נסיבות נוסף, ואפילו קל, וכן דעות לפיהן יש לערוך אבחנה בין תיק שהסתיים בהסכם, עליו לא יחול הדין החדש (בשל הצורך לכבד הסכמים והעובדה כי בהסכם שלובות תניות רבות) לתיק שהסתיים בפסק דין, עליו ניתן להחיל הדין החדש.

לעמדת בימ"ש זה יש להבחין בין השאלה הכללית האם בע"מ 919/15 חל על תיקים שהדיון בהם הסתיים, מכח ההלכות השונות בדבר תחולה רטרואקטיבית של דין חדש על עניינים שהסתיימו, לבין השאלה האם השינוי בדין החל, שיצר בע"מ 919/15, מהווה שינוי נסיבות לכשעצמו, בעטיו ניתן להפחית המזונות. לעמדת ביהמ"ש, התשובה לשאלה האחרונה היא חיובית, אולם לא נכון לומר כי "בע"מ 919/15 חל על תיקים שהסתיימו" אלא נכון יותר לומר כי "ככל שתיק שהסתיים בו הדיון מגיע לביהמ"ש בתביעה לשינוי המזונות בשל שינוי נסיבות של דין חדש שחל, יש להידרש לו ובמקרים מסויימים יכולה נסיבה זו בלבד להביא לשינוי בשיעור המזונות". בע"מ 919/15 לא חל איפוא על תיקים שהסתיימו מכח תחולה רטרואקטיבית של דין חדש על עניינים שהסתיימו, אלא הוא חל מכח היותו, לכשעצמו, שינוי נסיבות המצדיק שינוי בשיעור המזונות, ועפ"י הכללים הרגילים הנהוגים לעניין שינוי נסיבות.

אמנם ניצנים משני השינויים האמורים לעיל החלו עוד לפני פסק הדין בבע"מ 919/15. ברם, הם היו במסגרת פסקי דין של הערכאות הדיוניות ושל בתי המשפט המחוזיים בעיקר, אשר אינם מחייבים כי אם מנחים. כמו כן, מדובר בניצנים בלבד, ועל רקע שליטה מלאה של ההלכה הנוהגת, ובמיוחד בקשר למקור החיוב האבסולוטי של האב מכח הדין האישי עד גיל 15.

אכן יכול וקבלת העמדה לעיל תביא עימה, מלבד פרץ של תביעות חדשות, גם לפגיעה מסויימת באינטרס ההסתמכות של האם, מקבלת המזונות, על ההסכמות שהושגו בשעתו בינה לבין אבי הילדים. ברם, במכלול האינטרסים, ביהמ"ש מעדיף את עקרון השוויון שנפסק בבע"מ 919/15 בין האב לאם ואת השוויון בין זוגות שנפרדו לפני בע"מ 919/15 לבין אלו שנפרדו אחריו על פני עקרון ההסתמכות האמור.

כאמור, החיוב במזונות הוא חיוב מתמשך, הנתון, כאמור, לשינויים בשל שינויי נסיבות. על כן, מדיניות משפטית ראויה היא לקבוע כי דין חדש מהווה שינוי נסיבות.

לפיכך, ביהמ"ש סבור כי הדין החדש שחל עם פסיקת בע"מ 919/15 מהווה שינוי נסיבות שיש להידרש בעטיו לשיעור המזונות, גם אם מופיע כשינוי נסיבות יחיד. במקרה דנן, וביתר שאת, עם הצטרף אליו השינוי שחל בהוצאות החינוך של הילדים.

ולענייננו: כאמור, שני מישורים עיקריים שונו בבע"מ 919/15 – הדין החל מגיל 6 והצורך להתחשב בזמני השהות של האב עם הילדים.

במקרה דנן אין כל משמעות לשינוי השני. האב נתן דעתו כי חרף השינוי בזמני השהות הוא לא יעתור להפחתת מזונות. בנסיבות אלו, ביהמ"ש אינו מוצא להפחית את שיעור המזונות בשל זמני השהות הנרחבים שיש לאב עם הילדים.

לא כך הם פני הדברים לעניין מקור החיוב. במועד עריכת ההסכם היה מקור החיוב על האב בלבד, עפ"י הדין האישי, בכל צרכיהם הבסיסיים וההכרחיים של הילדים, ובנסיבות אלו, ומהנימוקים האמורים לעיל, ועם השינוי בדין החל, יש לבצע הפחתה ובאופן שישית על האם חלק מסכום המזונות, לפי היחס בהכנסות הצדדים (45:55 לטובת האב).

בסופו של יום נקבע על דרך האומדנה, עפ"י הערכת הצדדים במועד עריכת ההסכם ועפ"י הכנסותיהם הנוכחיות של הצדדים, כי צרכי הילדים הם בסך של 5,800 ₪ בחודש (כולל מדור). מכאן כי על האב לשאת בסך של 3,200 ₪ בחודש (סך של 1,600 ₪ בחודש לכל אחד מהילדים), ובתוספת מחצית הוצאות רפואה וחינוך.

פסק דין

מבוא וטענות הצדדים :

1. הצדדים (להלן גם: "האב, "האם" ו - "ההורים") הם בני זוג אשר נישאו זה לזו בשנת 2004.

מנישואי הצדדים נולדו להם שני ילדים כדלקמן :

ג', ילידת 2009, כבת 8.5 נכון ליום מתן פסק דין זה.

ד', יליד 2011, כבן 6.5 נכון ליום מתן פסק דין זה.

(להלן: "הילדים").

נישואי הצדדים לא עלו יפה והם התגרשו זה מזו בחודש מאי 2014.

2. ערב גירושיהם הגיעו הצדדים לכדי הסכם גירושין כולל (אשר הוגדר כהסכם שלום בית ולחילופין גירושין), אשר אושר וקיבל תוקף של פסק דין בשנת 2013 (להלן: "הסכם הגירושין הראשון" או "ההסכם הראשון"). בהסכם הגירושין הראשון נקבע, בין היתר, כי הילדים יהיו במשמורתה של האם ונקבע שיעור המזונות שישלם האב לידי האם. הסכם הגירושין הראשון הושג לאחר ובמסגרת 3 תובענות (משמורת, מזונות ורכוש) שהגישה האם נגד האב בחודש יוני 2013.

3. במועד אישור הסכם הגירושין הראשון התגוררו ההורים באזור השרון. בחודש יוני 2014, מיד לאחר גירושין הצדדים, החלו הליכים משפטיים חדשים בין הצדדים, וזאת על רקע רצונה של האם לעבור להתגורר עם הילדים בתל אביב. האם הגישה עתירה לאפשר לה לעבור לתל אביב. האב הגיש מטעמו תביעה למשמורת הילדים אצלו.

סבב ההליכים השני כאמור הסתיים בהסכם שאושר וקיבל תוקף של פסק דין בשנת 2014 (להלן: "ההסכם השני"). בהסכם השני נקבע, בין היתר, כי האב מסכים למעבר האם להתגורר בתל אביב ונקבעו זמני שהות בין האב לבין הילדים, אשר נרחבים יותר מאלו שנקבעו בהסכם הגירושין הראשון - פעמיים בשבוע כולל לינה וכל סוף שבוע שני מיום שישי עד יום ראשון - והם זמני השהות שמתקיימים עד עצם היום הזה.

בהסכם השני לא נעשה שינוי בשיעור המזונות שנקבע בהסכם הראשון ואף נקבע בו (סעי' 7) כי מעבר האם לתל אביב והרחבת זמני השהות של האב עם הילדים לא יהוו מבחינת האב עילה לעתירה למשמורת משותפת או להפחתת המזונות.

4. חרף ההסכמים וגירושי הצדדים כאמור לעיל, רמת הקונפליקט שבין הצדדים עזה, וזה בלשון המעטה. לא ניתן להביא הצדדים לכל הסכמה. בסבב התביעות הנוכחי עתר האב להורות כי משמורת הילדים תהא משותפת וכן עתר להפחתה או לביטול המזונות.

5. האב אינו עותר לשינוי בזמני השהות. הוא עותר לשוויון מלא (פרוטוקול מיום 23.5.18, עמ' 25, שורות 18-22) ובמסגרת זו הוא עותר לקבוע כי הלכה למעשה המשמורת היא משמורת משותפת. האב טוען כי האם אינה מאפשרת לו הורות שוויונית, סבורה כי על פיה יישק דבר בכל הקשור לילדיהם המשותפים ועושה צעדים חד צדדים בלי ליידע אותו. האב טוען כי טובת הילדים תהיה לקבוע משמורת משותפת וכי יכול ואם תיקבע משמורת משותפת, תפחת רמת הקונפליקט שבין הצדדים. האב תומך טענתו, בין היתר, בתסקיר שהוגש לתיק, שהמליץ על משמורת משותפת. לאב טענות קשות נגד התנהלות האם. עוד טוען האב כי הילדים עברו את גיל 6 ועל כן לא מתקיימת עוד חזקת הגיל הרך. האב אף טוען טענות לפגמים ממשיים ברצון (שלו) עת נחתם ההסכם השני.

לעניין המזונות טוען האב כי יש להידרש לשיעור המזונות ולבטלו, או למצער להפחיתו משמעותית, בשל כמה שינויי נסיבות, וביניהם העובדה כי הכנסת האם מעבודתה גדלה משמעותית, הוא נישא ונולדה לו בת נוספת ועומדת להיוולד בת נוספת (שנייה), אביו נפטר והוא נדרש לסייע כלכלית לאמו, הצדדים לא נדרשים להוצאות החינוך הגבוהות שנקבעו בהסכם (בסך של 4,000 ₪ בחודש) הואיל והילדים לומדים במוסדות חינוך ציבוריים ולא פרטיים, וכן השתנה הדין החל ב**ב"מ 919/15** [פורסם בנבו].

6. האם מתנגדת לשינוי הגדרת המשמורת למשמורת משותפת. האם מפנה להסכם השני, בו נקבע כי אין בשינוי זמני השהות של האב עם הילדים והרחבתם (ביחס לקבוע בהסכם הגירושין הראשון) כדי לשנות את הגדרת המשמורת. האם טוענת כי לא ארע כל שינוי שיצדיק שינוי המשמורת ולשיטתה הדרך לפתרון הקונפליקט שבין הצדדים לא נעוץ בהגדרת המשמורת כי אם בהליך טיפולי.

לעניין המזונות טוענת האם כי לא ארע כל שינוי נסיבות קיצוני ובלתי צפוי, שיש להידרש בעטיו להפחתת שיעור המזונות, כפי דרישת הפסיקה לעניין זה. גם בהקשר זה מפנה האם לסעיף בהסכם השני הקובע כי לא יהיה בשינוי זמני השהות משום עילה להפחתת שיעור

המזונות המוסכם. האם טוענת כי השינוי בדין החל (בע"מ 919/15) [פורסם בנבו] אינו מהווה לכשעצמו שינוי נסיבות שיש להפחית המזונות בעטיו. האם טוענת כי הצדדים התגרשו כששניהם צעירים, ועל כן נישואין שניים והולדת ילדים נוספים אינם שינויי נסיבות בלתי צפויים. האם טוענת כי אביו של האב הלך לבית עולמו עוד לפני אישור ההסכמים ועל כן מותו לא יכול להוות שינוי נסיבות המצדיק הפחתת שיעור המזונות.

דיון והכרעה:

7. בשים לב כי עסקינן בשתי תובענות, דומה כי נכון יהיה לדון בכל אחת לגופה, וכך אעשה.

משמורת הילדים:

8. **אקדים ואציין כי מצאתי לדחות התביעה ולהעדיף את עקרון סופיות ההסכמים וכיבודם.**

9. מכתבי הטענות ומטיעוני הצדדים עולה התמונה העובדתית הבאה, אשר דומה כי אינה כלל במחלוקת:

שני ההורים נורמטיביים ומיטיבים. כל אחד מההורים, בפני עצמו, אוהב את הילדים, מיטיב עימם מאד, מעניק להם חום ואהבה, פיקח, משכיל מאד ובעל משרה נאה וחשובה שבצידה שכר נאה.

ואולם (ודומה כי כאן יש לומר "ואולם" גדול!), ההורים אינם מתקשרים זה עם זה, וזה בלשון המעטה. הקונפליקט ביניהם עז ומזיק לילדים עד מאד. ההורים אינם מכבדים זה את זה ואיבה של ממש שוררת ביניהם. ההורים לא מסכימים ביניהם על כל דבר, ולו הפעוט ביותר, בקשר לשני ילדיהם המשותפים. יכולתי להרחיב בעניין זה רבות אולם דומה כי אין כל צורך בכך. מצאתי לציין רק עניין אחד לדוגמא, כמפורט בפרוטוקול הדיון מיום 23.5.18, כי אפילו על מיקומם של דרכוני הילדים, עת איש מההורים לא שוהה ולא מתעתד לנסוע עימם לחו"ל, גבה טורא של ממש בין הצדדים, וכאילו המחזיק בדרכוני הילדים במגירת הארון בביתו הוא, ורק הוא, ההורה של הילדים.

שני ההורים מבינים היטב כי הדרך לפתרון הקונפליקט העז תהיה באמצעות גורם טיפולי. שניהם מסכימים לכך, אולם לא ניתן היה להתפנות ולקדם תיאום הורי נוכח ההליכים כאן.

10. כאמור, האב אינו עותר לשינוי בזמני השהות. עסקינן בעתירה לשינוי הגדרת המשמורת בלבד. האב סבור כי שינוי בהגדרה יביא לכך שהאם תחדל מהתנהלותה החד צדדית לטענתו, לפיה היא "בעלת הבית היחידה" בכל הקשור לילדים.

חרף העובדה כי הגדרת כותרת המשמורת לא תביא לכל שינוי בזמני השהות בפועל, לא הצליחו הצדדים להגיע לכל הסכמה לעניין הכותרת וההגדרה, ומתעקשים, כל אחד בתורו,

למתן פסק דין בתובענה. ניסיונות שנעשו להסביר לאב כי אין בקביעת המשמורת אצל האם משום פגיעה באפטרופסות שלו לא עלו יפה והוא עמד על בירור התביעה.

11. במהלך ניהול ההליך הוגשו לתיק שני תסקירים. בתסקיר הראשון, מיום 11.1.17 (ותוך הבהרה מיום 8.3.17), המליצה העו"ס שלא לערוך בשלב זה כל שינוי בהגדרת המשמורת, שכן טרם בשלה העת לכך, משום גילו של הבן הקטן ומשום התקשרות הלקויה מאד שבין ההורים. העו"ס הצביעה על חוסר תקשורת וקונפליקט של ממש בין הצדדים, וקבעה כי הוא מזיק לילדים עד מאד. העו"ס קבעה כי יש בראש ובראשונה לטפל בחוסר התקשורת שבין ההורים. **העו"ס טענה כי אין כל משמעות לשינוי המשמורת עת נמשך המאבק בין ההורים.** העו"ס ניסתה לסייע לצדדים בדרכי התקשורת ביניהם ואף המליצה על דרכי טיפול נוספות. יצוין כי התסקיר הראשון הוגש, בשל קוצר הזמן, לאחר 3 שיחות עם ההורים בלבד, מבלי שנעשו כלל הפעולות הנדרשות הקבועות והנהוגות בלשכות הרווחה, קרי פנייה לגורמי החינוך של הילדים, ביקורי בית, שיחות עם הילדים וכיו"ב.

בהמשך ניהול ההליך הוגש לתיק תסקיר שני, מיום 6.11.17. התסקיר השני הומצא לאחר שנעשו כלל הפעולות הנדרשות לתסקיר, קרי פנייה לגורמי החינוך, שיחות עם הילדים, ביקורי בית וכיו"ב.

בתסקיר השני המליצה העו"ס על משמורת משותפת. דומה כי הטעמים העיקריים להמלצה הנ"ל הם הרוח החדשה הנושבת בעת האחרונה בכל הקשור למשמורתם של ילדים וכן טענות בקשר להתנהלותה של האם בכל הקשור לילדים וראייתם כי היא בעלת עליונות בכל הקשור אליהם, בנצלה את הגדרת המשמורת כמשמורת שלה. העו"ס אף סבורה כי אם עד עתה היתה המשמורת בידי האם והקונפליקט העז נמשך, יהיה נכון לנסות ולהביא לשינוי דרך שינוי הגדרת המשמורת למשמורת משותפת.

לשיטת העו"ס, רצוי ונכון להעביר לילדים ולהורים מסר של שוויון מלא וזה יכול לעבור רק בהיקבע משמורת משותפת. העו"ס קובעת כי שינוי הגדרת המשמורת ייצור איזון חשוב בין ההורים, מבחינת מעמדם זה כלפי זה ובכך תיפסק תחושת הקיפוח של האב. לטענת העו"ס, במערכת בה שני ההורים מסורים, אין סיבה להגדיר שהורה אחד מועדף על פני האחר.

12. **איני סבור כי שינוי המשמורת למשמורת משותפת יביא מזור ליחסים העכורים שבין הצדדים, ואולי אף ההיפך.** איני סבור כי התקווה ששינוי המשמורת למשמורת משותפת יביא עימו הפחתה ברמת הקונפליקט שבין הצדדים יכולה להוות נימוק לשינוי במשמורת. אף איני סבור כי תחושת הקיפוח של האב צריכה להביא לשינוי במשמורת. כאן המקום לציין כי האב הרחיב מאד במהלך חקירתו על תחושת הקיפוח שלו ועל פגמים ברצון שנפלו לטענתו עת נחתם הסכם השני. עם כל הכבוד, אין בטענות אלו כדי להביא לשינוי המשמורת. האב לא עתר לביטול ההסכם השני מחמת פגמים ברצון (ואיני מביע דעה באשר לסיכויי אם היה עושה כן). האב עתר לשינוי הגדרת המשמורת, כשהלכה למעשה אין כל טענה ממשית בפיו מדוע שלא לכבד שני הסכמים שנחתמו בעבר ואשר קיבלו תוקף של פסק דין. אני סבור כי דווקא ברמת הקונפליקט הגבוהה, כפי שיש בין הצדדים דנו, חשוב ליתן משקל של ממש ולבכר את עקרון העל בדיני חוזים, לפיו הסכמים הם סופיים

ויש לכבדם. ויודגש – במקרה דנן אף מדובר בשני הסכמים, אשר שניהם אושרו וקיבלו תוקף של פסקי דין, בשני מועדים שונים. לא מצאתי כל נימוק לסטות מהסכמים אלו ולא מצאתי כל נימוק בנסיבות התיק לסטות מהכלל לפיו הסכמים יש לכבד.

אני מוצא לציין לעניין זה כי גם העו"ס הבהירה היטב כי אינה יכולה לחזות האם שינוי בהגדרת המשמורת יביא עימו הפחתה ברמת הקונפליקט שבין הצדדים. זאת ועוד, העו"ס אף הסבירה כי דווקא לאחרונה, עת הומצא לצדדים התסקיר השני, בו המליצה על משמורת משותפת, עלתה רמת הקונפליקט שבין הצדדים. העו"ס מייחסת זאת בעיקר לאם אולם התרשמתי כי אין כך הם פני דברים. שני הצדדים, במידה שווה, אחראים לקונפליקט העז שביניהם, כל אחד מהם בעתו, וכל אחד מהם יכול למנוע ולהפחית את רמת הקונפליקט האמור.

עוד אני מוצא לציין כי לטעמי קבלת עמדה לפיה יש לבצע שינויים במשמורת ע"מ להפחית קונפליקט בין הורים עלולה להיות בעייתית, ועלולה להביא עימה תמריץ שלילי של מי מההורים למניעת הפחתת הקונפליקט, עת ברצונו להביא לשינוי המשמורת (ועת ידע כי יכול שיומלץ על השינוי אותו הוא מבקש לערוך בשל רמת הקונפליקט).

13. לא נעלמה מעיניי ההלכה לפיה בענייני משמורת ילדים אין מעשה בית דין וכי ניתן, בנסיבות מסויימות, ובעיקר עפ"י העקרון של טובת הילד, לשוב ולעתור לבית המשפט בבקשה לשינוי המשמורת.

ברם, אני סבור כי אין בין תביעת האב כאן לבין טובת הילדים דבר וחצי דבר. טובת הילדים כי הוריהם לא יתנהלו בקונפליקט עז. טובת הילדים היא כי יהיה שקט, כי הוריהם יגלו יחס של כבוד זה לזה ותהא ביניהם תקשורת אחראית, בוגרת ומיטיבה. מציאות כאמור משיגים, בדרך כלל, באמצעות הידברות וטיפול. עצם הגשת התביעה כאן לא הביאה לשקט לו מייחלים הילדים. ההיפך. התביעה העלתה, מטבע הדברים, את רמת הקונפליקט.

14. אני מוצא לציין כי לו היו הצדדים דנן, בנסיבות שלהם (קרי - שני הורים מעורבים ומיטיבים מאד עם הילדים, וזמני שהות נרחבים של כל אחד מהם עם הילדים), מגיעים לראשונה לבית המשפט, דומה כי הייתי פוסק משמורת משותפת. ברם, אין כך הם פני הדברים כאן. לא נמצאים אנו בשולחן חלק כי אם בשולחן עליו מונחים שני הסכמים שקיבלו תוקף של פסקי דין, בשני מועדים שונים, ובשניהם הסכימו ההורים כי המשמורת תהא בידי האם, תוך שאף ניכר כי בהסכם השני עלה נושא המשמורת המשותפת על המדוכה והוסכם כי האב מוותר עליו. אני סבור כי יש לשדר מסר חשוב של כיבוד הסכמים, ובמיוחד שעל הפרק שינויים בהגדרות בלבד, ללא כל שינויים ב"שטח" מבחינת זמני השהות, והכל על רקע קונפליקט עז שבין הצדדים, אשר ספק ונעלם גדול אם ייפתר או יופחת בשל שינוי המשמורת, ואשר דומה כי אין ולא יכול להיות כל חולק כי עצם ההליך הגביר אותו. רוצה לומר איפוא כי בנסיבות הצדדים, מוטב היה לו לא היתה באה כלל לעולם תובענת האב

לשינוי משמורת, וכך יכול והיו הצדדים מפנים עצמם לחשוב מכל - פתרון הסכסוך המתמשך ביניהם. הנזק שהביאה התובענה רב מהתועלת שהיתה משיגה גם לו נתקבלה.

טרם נעילה של חלק זה בפסק הדין אני מוצא לציין לעניין "משמורת" כי דומה שאין מדובר אלא בעיקר בהגדרה, ובין היתר מהטעם ששני ההורים הם אפוטרופסים של הילדים, וממילא כל החלטה בעניין חינוך או רפואה צריכה להתקבל ע"י שניהם. מטעמים אלו פעמים רבות לא נוקבים הסכמים בין צדדים, כמו גם פסקי דין שניתנים לאחר הליך, בקביעת "משמורת", אלא מחדדים את האפוטרופסות המשותפת של שני ההורים ומגדירים את זמני השהות. אין לטעמי הבדל של ממש, אם בכלל, בין הסכם בו נקבעת המשמורת להורה כלשהו, תוך קביעה של המובן מאליו כי שני ההורים הם אפוטרופסים וקביעה של זמני השהות לבין הסכם בו אין כלל קביעת משמורת אלא קביעת האפוטרופסות המשותפת וקביעה של זמני השהות בלבד. ההתנהלות הלכה למעשה בחיי היום יום זהה בין שני סוגי ההסכמים הנ"ל. ושמא יאמר מי שיאמר כי מי מההורים נדרש להגדרת "משמורת" לצורך קבלת הנחות שונות, אזי אשיב לו כי ניתן לקבוע בהסכם או בפסק דין כי מי מההורים יקבל ההנחות המגיעות להורה משמורן אף ללא קביעת משמורת.

15. אשר על כן אני מורה על דחיית התובענה למשמורת משותפת. פסקי הדין שאישרו ההסכמים עומדים על כנם אולם אחדד ואבהיר כי אין בקביעת המשמורת בידי האם כדי ליתן לה כל עליונות או יתרון מכל סוג שהוא בכל תחום. כל החלטה בעניין חינוך ורפואה תתקבל ע"י שני ההורים, ובהיעדר הסכמה יכריעו בכך הגורמים הרלוונטים, ובמידת הצורך - בית המשפט.

שיעור המזונות:

16. אקדים ואציין כי מצאתי להיעתר באופן חלקי לתובענה להפחתת המזונות.
17. הכלל הוא כי שיעור המזונות אינו מהווה מעשה בית דין וכי ניתן, עת אירעו שינויי נסיבות מהותיים ובלתי צפויים, לשוב ולעתור בעניין המזונות (ע"א 363/82 פייגה נ' פייגה [פורסם בנבו]).
18. האב העלה מספר טענות לשינויי נסיבות. ברובן לא מצאתי כל ממש. בסיכומיו פירט האב עובדות אשר אינן מהוות כלל שינויי נסיבות אלא לכל היותר יכולים להוות עילה להחזרים כספיים (כך למשל הטענה לפיה האם מקבלת מענקים והחזרים ממקום עבודתה עבור חינוך ואינה מקזזת אותם).
19. לא מצאתי כל שינוי נסיבות בטענה כי הכנסת האם עלתה מאז מועד אישור ההסכם. ככל שהכנסת האם עלתה, הרי שמדובר בשינוי נסיבות צפוי. גם הכנסת האב עלתה. הכנסות של

אנשים העובדים ומתמידים במקום עבודה קבוע ומסודר, עולות, מטבע הדברים, עם העלייה בוותק המקצועי ובסולם הדרגות.

20. אף לא מצאתי ממש בטענה לשינוי נסיבות בשל פטירת אביו של האב. אביו נפטר טרם ההסכמים. איני מקבל טענתו של האב לפיה לקח זמן עד אשר הבינו מה המשמעות הכלכלית של פטירת אביו, ואיני מקבל הטענה כי הוא מסייע לאמו. הדברים נאמרו מן הפה אל החוץ ומבלי שהוכחו, ולו בדוחק.

21. אף אין ממש בטענה לשינוי נסיבות בשל הולדת ילדה נוספת. מדובר בשינוי נסיבות צפוי, ובין היתר בשים לב כי הצדדים שניהם התגרשו כשהם צעירים, וכבר נפסק כי הולדת ילד נוסף אינה מהווה שינוי נסיבות (ע"א 381/86 אבין נ' אבין, מיום 31.12.1986, ע"א 259/75 שטראוס נ' שטראוס, פ"ד ל(2) 358).

22. הטעמים היחידים אשר יש בהם ממש לטעמי הם העובדה כי הצדדים לא מוציאים עבור ילדיהם את שיעור הוצאות החינוך שציפו להוציא, בסך של 4,000 ₪ בחודש, והשינוי בדיון החל, שארע בקיץ 2017, עם פסיקת בית המשפט העליון בבע"מ 919/15 [פורסם בנבו].

23. הוצאות החינוך:

א. בהסכם הגירושין הראשון נקבע שיעור המזונות שעל האב לשלם. בהסכם השני לא שונה הסכום שנקבע בהסכם הראשון.

ב. סכום המזונות שנקבע בהסכם הראשון הוא 6,500 ₪ לשני הילדים, כולל מדור והוצאות חינוך. בהסכם נקבע כי סך של 2,000 ₪ מתוך הסכום הנ"ל הוא בגין הוצאות חינוך, כאשר האם תוסיף 2,000 ₪ נוספים, וביחד יצטבר סל חינוך בסך של 4,000 ₪ בחודש, שישמש עבור הוצאות החינוך של שני הילדים. אין בהסכם פירוט אודות הוצאות החינוך. בהסכם הוראה לפיה אם הוצאות החינוך יעלו ע"ס של 4,000 ₪, ישלימו ההורים החוסר, בחלקים שווים ביניהם, תוך התייעצות הדדית. לא נקבעה בהסכם הוראה מה יקרה במקרה של עודף בסל החינוך האמור.

ג. שיעורו של סל החינוך עליו הסכימו הצדדים גבוה. בדיון שהתקיים סיפק האב הסבר להוצאות החינוך הגבוהות כאמור לעיל, לפיו הצדדים התגוררו באזור השרון ותיכננו לשבץ ילדיהם בבית ספר פרטי (בית הספר הדמוקרטי הדסים) באזור, שעלותו החודשית גבוהה. אני נותן אמון מלא לגרסתו של האב כאמור. תכנית זו לא יצאה אל הפועל ובין היתר בשל מעבר האם להתגורר עם הילדים בתל אביב ושיבוץ הילדים במסגרות חינוך ציבוריות ללא עלות.

ד. יוצא איפוא כי חל שינוי נסיבות בכל הקשור להוצאות החינוך של הילדים. הוצאות החינוך נמוכות מכדי 4,000 ₪ בחודש. בנסיבות אלו ראוי לטעמי להידרש להוצאות אלו בשנית.

24. שינוי הדין החל - בע"מ 919/15 :

א. דומה כי אין צורך להכביר במילים אודות פסק הדין שניתן ע"י בית המשפט העליון בחודש יולי 2017, במסגרת בע"מ 919/15, [פורסם בנבו] אולם יאמר בקצרה כי פסק הדין הנ"ל שינה ההלכה שהיתה נוהגת בשני מישורים עיקריים - מקור החיוב בגילאים 6-15 והקביעה החד משמעית כי יש ליתן משקל לזמני השהות של הילדים עם הוריהם.

ב. ניצנים משני השינויים האמורים לעיל החלו עוד לפני פסק הדין בע"מ 919/15 [פורסם בנבו]. ברם, הם היו במסגרת פסקי דין של הערכאות הדיוניות ושל בתי המשפט המחוזיים בעיקר, אשר אינם מחייבים כי אם מנחים. כמו כן, כאמור, מדובר בניצנים בלבד, ועל רקע שליטה מלאה של ההלכה הנוהגת, ובמיוחד בקשר למקור החיוב האבסולוטי של האב מכח הדין האישי עד גיל 15.

ג. אני סבור כי השינוי במקור החיוב הוא השינוי העיקרי שהביא עימו בע"מ 919/15 [פורסם בנבו]. בית המשפט העליון קבע כי גם בגילאי 6-15 חיוב המזונות הוא מדין צדקה ויחול על שני ההורים, עפ"י הכנסותיהם, וביטל הכלל לפיו בגילאים אלו תחול על האב חובה אבסולוטית, מכח הדין האישי, לשאת במלוא הצרכים ההכרחיים והבסיסיים של הילדים (כפי שנותרה וחלה עד גיל 6), ובכך הביא בית המשפט העליון לשוויון ראוי וצודק בין ההורים. הלכה למעשה הקדים בית המשפט העליון את הכלל שהיה קיים מגיל 15 ואילך (חיוב מדין צדקה החל על שני ההורים) לגיל 6.

ד. לעניין זמני השהות קבע בית המשפט העליון כי יש להפחית מצרכיו של הילד את הזמנים בהם הוא שוהה אצל האב, משום שהדעת נותנת כי עת שוהה הילד אצל האב, מוציא עליו האב בעין חלק מצרכיו תלויי השהות. כאמור, הכלל לפיו יש לבצע הפחתה בשל זמני שהות היה קיים קודם לבע"מ 919/15, [פורסם בנבו] אולם בע"מ 919/15 [פורסם בנבו] נתן לכך אשרור סופי ואף שינה השיטה של הפחתה גלובלית באחוזים מסכום המזונות שעל האב לשלם, שהיתה נוהגת קודם לכן, וקבע כי ההפחתה תהיה תואמת לזמני השהות ומכלל צרכי הילד.

ה. מאז פסיקת בע"מ 919/15 [פורסם בנבו] כמה פלוגתא בקשר לתחולתו על תיקים שהדיון בהם הסתיים (ודומה כי אין מחלוקת כי יש להחילו על תיקים תלויים ועומדים). אין לפי שעה פסיקה של בית המשפט העליון בשאלה הנ"ל ואף אין פסק דין מנחה של בתי המשפט המחוזיים. שופטים בערכאות הדיוניות נחלקים

בדיעותיהם והובעו דעות שונות, החל מהקביעה לפיה פסק הדין [בע"מ 919/15](#) [פורסם בנבו] לא חל על תיקים שהדיון בהם הסתיים ([תמ"ש 29329-07-16](#)), [פורסם בנבו] דרך קביעה כי פסק הדין הנ"ל יחול רק בהתקיים שינוי נסיבות נוסף, ואפילו קל, וכן דעות לפיהן יש לערוך אבחנה בין תיק שהסתיים בהסכם, עליו לא יחול הדין החדש (בשל הצורך לכבד הסכמים והעובדה כי בהסכם שלובות תניות רבות) לתיק שהסתיים בפסק דין, עליו ניתן להחיל הדין החדש.

ו. בשים לב כי לא מצאתי כל ממש בכל טענת האב לשינויי נסיבות, למעט הנושא של הוצאות החינוך, יש איפוא להידרש לשאלה זו, בדבר תחולתה של הלכת [בע"מ 919/15](#) [פורסם בנבו] על תיקים סגורים ובהקשר זה יש לבחון - האם שינוי בדין החל הוא שינוי נסיבות המצדיק הפחתת מזונות.

ז. מצאתי להשיב לשאלה זו בחיוב.

ח. יש להבחין לטעמי בין השאלה הכללית האם [בע"מ 919/15](#) [פורסם בנבו] חל על תיקים שהדיון בהם הסתיים, מכח ההלכות השונות בדבר תחולה רטרואקטיבית של דין חדש על עניינים שהסתיימו ([רע"א 8925/04](#) סולל בונה בנין ותשתיות בע"מ נ' עזבון המנוח אחמד עבד אלחמיד ז"ל, [פורסם בנבו] מיום 27.2.06), לבין השאלה האם השינוי בדין החל, שיצר [בע"מ 919/15](#), [פורסם בנבו] מהווה שינוי נסיבות לכשעצמו, בעטיו ניתן להפחית המזונות. התשובה לשאלה האחרונה היא חיובית לטעמי, אולם לא נכון לומר כי "[בע"מ 919/15](#) [פורסם בנבו] חל על תיקים שהסתיימו" אלא נכון יותר לומר כי "ככל שתק שהסתיים בו הדיון מגיע לבית המשפט בתביעה לשינוי המזונות בשל שינוי נסיבות של דין חדש שחל, יש להידרש לו ובמקרים מסויימים יכולה נסיבה זו בלבד להביא לשינוי בשיעור המזונות". [בע"מ 919/15](#) [פורסם בנבו] לא חל איפוא על תיקים שהסתיימו מכח תחולה רטרואקטיבית של דין חדש על עניינים שהסתיימו, אלא הוא חל מכח היותו, לכשעצמו, שינוי נסיבות המצדיק שינוי בשיעור המזונות, ועפ"י הכללים הרגילים הנהוגים לעניין שינוי נסיבות.

ט. אין לטעמי להבחין בין פסקי דין שאישרו הסכמות בין צדדים לבין פסקי דין שניתנו לאחר הליך משפטי. כידוע, מו"מ להסכם גירושין נערך בצלו של הדין החל. ברי כי משאים ומתנים שנערכים עתה בין צדדים בקשר עם שיעור המזונות של ילדיהם המשותפים שונים מאד ממשאים ומתנים שהתקיימו ערב פסיקתו של [בע"מ 919/15](#) [פורסם בנבו]. מטעם זה אין לשיטתי להבחין בין פסקי דין שניתנו לאחר הליך משפטי לבין אלו שאישרו הסכמות בין צדדים. אני סבור כי בשניהם יכולה הלכת 919/15 להוות שינוי נסיבות המצריך הידרשות מחדש לשיעור המזונות, ואף אם זהו שינוי הנסיבות היחיד שארע. למעלה מהדרוש אציין כי קביעה כי יש להידרש לשיעור המזונות רק עת הסתיים התיק בפסק דין לאחר הליך שיפוטי (להבדיל מהסכם), יכול ותביא בעתיד לתמריץ שלילי מלהגיע להסכמים, שכן יצא כי בני זוג

שערכו הסכם יהיו מוגבלים מלטעון לשינוי נסיבות בשל דין חדש שחל בשעה שבני זוג שלא הגיעו להסכם וניתן בעניינם פסק דין לאחר הליך שיפוטי מלא יוכלו לטעון לשינוי נסיבות בשל דין חדש שחל.

י. השינוי שחל עם הלכת 919/15 מהווה לטעמי שינוי נסיבות שיש להידרש בעטיו לשיעור המזונות, וכאמור - אף אם הוא עומד בפני עצמו. מדובר בשינוי שאמנם ניצניו החלו עוד לפני חודש יולי 2017 בו נפסק 919/15, אולם כאמור, ניצנים אלו היו בפסקי דין של בתי המשפט המחוזיים. עת ניהלו צדדים מו"מ להסכם גירושין בחודש ינואר 2017 למשל, הם לא יכלו להעלות על דעתם כי הדין ישונה תוך מספר חודשים ובנסיבות אלו הם קבעו חיובים לפי הדין שהיה קיים ביתר שאת באותה עת, קרי - חובה אבסולוטית על האב לשאת מכח הדין האישי במלוא צרכיהם הבסיסיים והכרחיים של ילדיו עד גיל 15. **ראוי לציין בהקשר זה כי למעט מספר מועט של ניצני בע"מ 919/15**, [פורסם בנבו] **ההלכה לפיה על האב היהודי חל הדין האישי המחייב אותו לשאת במלוא צרכיהם הבסיסיים וההכרחיים של הילדים עד הגיעם לגיל 15, וכמעט ללא כל התחשבות בשכרה של האם, שלטה כמעט ללא עוררין**. הדעת נותנת איפוא כי משאים ומתנים שהתנהלו באותה עת יישמו את הדין החל, בו היו הצדדים צפויים להיפגש ממילא אם לא היו מגיעים לכדי הסכמות.

יא. קבלת העמדה כי השינוי בדין החל אינו מהווה שינוי נסיבות תביא עימה לטעמי לאבחנה ולשוני בלתי רצוי בסכומי המזונות בין בני זוג שנפרדו לפני חודש יולי 2017 לבין בני זוג בעלי נתונים זהים שנפרדו לאחר חודש יולי 2017. התוצאה תהיה מעין אבות משני סוגים. אלה שנהנים מהשוויון שיצר **בע"מ 919/15** [פורסם בנבו] ואלה שלא. גם מטעם זה אני סבור כי מדיניות משפטית ראויה תהיה להקל עם הבאים בשערי בית המשפט בשנית, בשל הדין החדש שחל, ובכך נרחיב את מעגל הזוכים לשוויון שיצר דין זה.

ראוי לציין לעניין זה כי דומה שאין חולק כי הלכת 919/15 תרמה משמעותית לשוויון שבין ההורים, שהוא, לכשעצמו, ערך חשוב שיש לעודד, והביאה לכדי סיום הלכה עתיקת יומין שהטילה על האב את מלוא החיוב במזונות, תהיינה הכנסות האם אשר תהיינה. גם מטעם זה יש לטעמי להקל עם מתדיינים המבקשים להחיל על עצמם את ערכי השוויון שיצר הדין החדש החל.

יב. לא נעלמה מעיניי הטענה בדבר הצורך בכיבוד הסכמים וסופיות הדיון. אכן נכון ויכול כי קבלת עמדתי לעיל תביא עימה, מלבד פרץ של תביעות חדשות, גם לפגיעה מסויימת באינטרס ההסתמכות של האם, מקבלת המזונות, על ההסכמות שהושגו בשעתו בינה לבין אבי הילדים. ברם, במכלול האינטרסים כאמור לעיל אני מעדיף את עקרון השוויון שנפסק ב**בע"מ 919/15** [פורסם בנבו] בין האב לאם ואת השוויון בין זוגות שנפרדו לפני בע"מ 919/15 לבין אלו שנפרדו אחריו על פני עקרון ההסתמכות האמור.

אני מוצא לציין בעניין זה כי גם עת נחתם ההסכם בין ההורים, ידעה אותה אם, הצפויה לקבל מזונות, כי בהינתן שינוי נסיבות, יכול ויהיה שינוי בסכום המזונות המשולם לה. רוצה לומר איפוא כי היה על האם לדעת כי אינטרס ההסתמכות שלה מוגבל ולא מחלט, וכשם שאם למשל היה אבי הילדים הופך חלילה לנכה כתוצאה מתאונת דרכים בלתי צפויה, טרגית ומצערת, והכנסתו היתה פוחתת משמעותית בשל כך, היה פוחת, מטבע הדברים, שיעור המזונות המשולם, כך גם לטעמי אם שונה הדין - יכול ויפחת שיעור המזונות בשל כך.

ראוי להוסיף לעניין זה כי הסכם מזונות הוא הסכם יחס, וככזה חלים עליו דינים שונים, המנסים לאזן בין אינטרס ההסתמכות וסופיות הדין לבין אינטרס השינויים עם חלוף העיתים. אני סבור כי עמדתי כאמור מאזנת נכונה בין שני אינטרסים מנוגדים אלו. הכלל לפיו עם הוכחת שינוי נסיבות מהותי ובלתי צפוי יעשה שינוי בשיעור המזונות אינו מקרי. אף הוא נועד לאזן בין האינטרסים האמורים בהסכם יחס. הכלל האמור אף נועד להתאים, במידת האפשר, את מצבם של ההורים שנפרדו לאלו שלא נפרדו, ובשל מהות העניין – מזונות ילדים, במובן זה שכשם שהורים שחיים יחדיו ומגדלים ילדיהם ללא כל סכסוך משפחתי אינם מעניקים לילדיהם סכום אחיד וקבוע בכל שנות ילדותם, אלא מעניקים סכום התלוי מדי תקופה בצרכיהם של הילדים וביכולותיהם הכלכליות של הוריהם, כך גם אצל הורים לילדים אשר נפרדו, אשר גם אם קבעו סכום מזונות, יכול והסכום ישונה בשל שינויי נסיבות.

בהינתן רעיון ההשוואה הנ"ל, אני סבור כי יש לקבוע כי הדין החדש מהווה לכשעצמו שינוי נסיבות. בדיוק כשם שכל ההורים לילדים החיים יחדיו ללא סכסוך, יכול ויוציאו על ילדיהם סכומים שונים בעקבות שינויי חקיקה, שינויי מיסוי, העלאות מחירים וכיו"ב (שינויי חקיקה בהוצאות חינוך של הילדים, חוק חינוך חובה, שינויי מיסים, נקודות זיכוי בגין ילדים וכיו"ב), יהיו גילאיהם של ילדיהם אשר יהיו ויהיה מועד החיוב אשר יהיה, כך גם הורים שנפרדו והסדירו את נושא המזונות. כשם שלא נאמר שרק חלק מההורים (והכוונה לצורך הדוגמא גם להורים ללא סכסוך משפחתי) יהיו כפופים לחקיקה חדשה, כך אני סבור כי אין לומר כי רק חלק מההורים שנפרדו ונקבע שיעור מזונות בעניינם יהיו כפופים להלכה החדשה שנפסקה.

אני יכול לתאר דוגמא, שיכול ותמחיש היטב את האמור לעיל. נניח, לצורך הדוגמא, הורים שרשמו את בנם בן השנה לפעוטון בחודש ספטמבר והתחייבו לשלם לפעוטון סך של 2,000 ₪ בחודש עבור שהיית בנם. במהלך השנה מצטרפים לפעוטון, מטבע הדברים, ילדים נוספים. חודשיים לאחר הרישום האמור, בחודש נובמבר, וכתוצאה מדבר חקיקה חדש, נקבע חוק חינוך חנם גם לילדים בני שנה, והחל מאותו מועד כל ההורים שרושמים ילדיהם לפעוטון עושים זאת ללא תשלום. היעלה על הדעת כי ההורים שבנם הצטרף בחודש ספטמבר לפעוטון, טרם החקיקה, ואלו התחייבו לשלם סכום קבוע עבור שהותו, ימשיכו לשלם סך של 2,000 ₪ כל חודש גם לאחר

חודש נובמבר? דומה כי התשובה לכך שלילית. אני סבור כי אב המשלם מזונות, בין בהסכם ובין לאחר פסק דין, עפ"י הדין ששלט ערב [בע"מ 919/15](#), [פורסם בנבו] משול להורים שבדוגמא, ויש ליתן לו ה'הטבות' להם זכאים ההורים האחרים.

ראוי לציין לעניין זה כי איני סבור כי יש לבטל לחלוטין את עקרון סופיות ההסכמים וכיבודם. כך למשל אם יוכח כי בין הצדדים היו ויתורים אחרים שבעטים הוסכם שיעור המזונות, יכול ויש להתחשב בנתון זה עת ואם נדרשים בשנית לשיעור המזונות.

יג. כאמור, החיוב במזונות הוא חיוב מתמשך, הנתון, כאמור, לשינויים בשל שינויי נסיבות. על כן, מדיניות משפטית ראויה היא לקבוע כי דין חדש מהווה שינוי נסיבות. החלת הדין החדש היא מכח הלכת שינוי נסיבות ולא מכח כלל כללי לפיו יש להחיל הדין החדש על כל התיקים שהסתיימו, וככזו היא מצטרפת למכלול שיקולים אחרים המובאים בפני בית המשפט. יודגש לעניין זה כי אם לא היה מדובר בחיוב מתמשך ובחובה יחס, איני סבור כי היה נכון להחיל הדין החדש על תיק שהדיון בו הסתיים, ובזה יש כדי להשיב לחברתי, כב' השופטת תמר סנונית פורר, בתלה"מ [מ 38034-09-17](#), [פורסם בנבו] שתמהה, ובצדק, האם יעלה על הדעת שנפתח את כל התיקים שקדמו לרע"א [8672/00](#) אבו רומי, [פורסם בנבו] שקבע הלכה חדשה לעניין שיתוף בדירת מגורים.

כאמור, דברים דומים חלים בחיובים מתמשכים אחרים לעומת חיובים חד פעמיים, בתחומים אחרים שאינם מזונות. כך למשל חיוב חודשי בין קבלן לספק, הנקבע מראש, תלוי בשיעורים משתנים של מע"מ וישתנה מעת לעת עם שינוי המע"מ. כך למשל דמי שכירות - יכול וישתנו עם חקיקת מיסוי חדש על בעלי נכסים או על שוכרים. ברם, היה ופלוני רכש דירה למגוריו ושילם לקבלן את סכום הרכישה כולל המע"מ שהיה באותה עת, וכמה ימים לאחר מכן הופחת שיעור המע"מ, לא יוכל פלוני לעתור להחזר בשל כך.

המכנה המשותף של סוג המקרים הראשון הוא יחסים מתמשכים, בהם חרף קביעה ראשונית של חיוב, הוא משתנה ברבות העיתים בשל שינויים כאלו ואחרים, בעוד שבסוג השני של המקרים עסקין בעסקה קצרת טווח וחד פעמית, אשר מסתיימת מיד לאחר ביצועה ואינה מושפעת עוד משינויים עתידיים.

יד. ושמא יאמר מי שיאמר כי אין מדובר בדין חדש שנפסק בבע"מ [919/15](#) [פורסם בנבו] כי אם בהקדמת המועד בו חל החיוב השוויוני בין ההורים מגיל 15 לגיל 6, ועל כן, כשם שההורים לא קבעו שלא יחול כל שינוי בשיעור המזונות עם הגיע הילדים לגיל 15 (משמע היו אדישים לשינוי שיחול בגיל 15), כך יש לומר כי אין להפחית את שיעור המזונות בגיל 6 בשל הדין החדש החל, ועל כך אשיב כי טענה זו שובה את הלב אך בלתי נכונה. אין דין חיוב משותף ושוויוני מדיני צדקה, שחל למשך 3 שנות חיוב בלבד, מגיל 15 עד גיל 18, כדין חיוב משותף ושוויוני מדיני צדקה שחל למשך 12

שנים של חיוב, מגיל 6 ועד גיל 18. עת הדין החל הביא לכך שהחיוב המשותף והשוויוני מדיני צדקה היה קיים למשך 3 שנים בלבד, בסוף תקופת החיוב (גילאי 15-18), צדדים רבים לא נתנו דעתם ולא טרחו לקבוע מראש שינוי שיעור החיוב בגיל 15, ובעיקר משום שמדובר במספר שנים קטן ביחס לכל שנות החיוב (3 שנים ביחס ל- 18 שנים). כך גם היו פסקי הדין שניתנו ע"י בתי המשפט. ברוב פסקי הדין לא מצאנו קביעה מראש של הפחתה בגיל 15. הדברים השתנו עם פסיקת [בע"מ 919/15](#) (פורסם בנבו). עתה הדין החל יצר חיוב משותף ושוויוני למשך 12 שנות חיוב, מגיל 6 עד 18, ועל כן מבקשים אבות רבים לממש את זכותם זו לשוויון בנטל. גם פסקי הדין שניתנים עתה כוללים, רובם ככולם, הפחתה עתידית עם הגיע הילדים לגיל 6, בשל התחשבות בשכרה של האם.

טו. לפיכך אני סבור כי הדין החדש שחל עם פסיקת [בע"מ 191/15](#) (פורסם בנבו) מהווה שינוי נסיבות שיש להידרש בעטיו לשיעור המזונות, גם אם מופיע כשינוי נסיבות יחיד. במקרה דנן, וביתר שאת, עם הצטרף אליו השינוי שחל בהוצאות החינוך של הילדים.

טז. ב"כ האם הרבתה לצטט מפסק דינו של חברי, כבי' השופט שמואל בר יוסף, בתלה"מ [19775-08-17](#) (פורסם בנבו) מיום 8.5.18.

דעתי העקרונית כדעתו של חברי. יש לבחון היטב את כוונת הצדדים ולקבוע האם שינוי בדין החל הוא שינוי שהיה צפוי בעת כריתת ההסכם. אכן, כדברי חברי, המחלוקת הנוגעת לחלוקת הנטל הראויה בין הורים מצוייה עמנו שנים ארוכות ואף ערב [בע"מ 919/15](#) (פורסם בנבו) ניתנו פסקי דין שהטילו נטל מסויים על האם ופרקליטים ואבות רבים טענו בלהט לאי שוויון בלתי מוצדק בחלוקת הנטל. ברם, הלכה למעשה, עד [בע"מ 919/15](#) (פורסם בנבו) שלטה באופן שכמעט ולא היו לו עוררין ההלכה לפיה גם בגילאי 6-15 החיוב הוא חיוב אבסולוטי על האב מכח הדין האישי. פסקי הדין שחרגו מכלל זה היו ספורים ובערכאות הדיוניות בעיקר. הקולות שנשמעו היו קולות שקראו לשינוי אולם לא היה בכוחם להביא לשינוי הלכה למעשה. **ערב פרסום בע"מ 919/15** (פורסם בנבו) **לא ניתן היה לטעמי לצפות לשינוי הדין**. גם לאחר בע"מ 919/15 ארכה השלמת השינוי זמן מסויים ויש האומרים כי השינוי טרם הושלם וטרם נקלט באופן סופי.

למעלה מהדרוש אציין כי מלבד העובדה שלטעמי שינוי בדין החל הוא שינוי נסיבות בלתי צפוי, הרי שמדובר בשינוי שיורד לשורש ההסכמה שבין הצדדים. נושא הנשיאה בנטל והדין האישי שחייב האב במלוא הצרכים היה בסיסם של פסקי הדין ערב [בע"מ 919/15](#) (פורסם בנבו).

כאן המקום לציין כי בחינת השאלה האם פסק דין שניתן בעניינם של צדדים צפה אפשרות לדין חדש שיחלק את נטל המזונות אינה בלתי אפשרית. ככל שמדובר בפסק דין לאחר הליך משפטי, הרי שניתן לדלות מפסק הדין את המידע, האם חילק

היושב בדיון את הנטל בין ההורים אם לאו. ככל שפסק הדיון אישר הסכם בין ההורים, ניתן להתחקות אחר כוונת הצדדים והשיקולים שעמדו לנגד עיניהם בהגיעם להסכם, ובין היתר להשיב לשאלה האם חילקו ביניהם הנטל או פעלו עפ"י הדיון האישי.

25. ולענייננו:

כאמור, שני מישורים עיקריים שונו ב"מ 919/15 [פורסם בנבו] – הדיון החל מגיל 6 והצורך להתחשב בזמני השהות של האב עם הילדים.

במקרה דנן אין כל משמעות לשינוי השני. האב נתן דעתו כי חרף השינוי בזמני השהות הוא לא יעתור להפחתת מזונות. ויודגש – עיון בסעי' 7 בהסכם השני מלמד כי הכלל לפיו עם הרחבת זמני השהות יש להפחית את שיעור המזונות עמד לנגד עיניו של האב אולם זה, במודע, החליט לוותר על זכותו זו. ההסכם כולל איפוא בתוכו הסכמה מפורשת כי גם בהינתן ההרחבה בזמני השהות, לא יעתור האב להפחתת מזונות מסיבה זו. בנסיבות אלו איני מוצא להפחית את שיעור המזונות בשל זמני השהות הנרחבים שיש לאב עם הילדים.

לא כך הם פני הדברים לעניין מקור החיוב. במועד עריכת ההסכם היה מקור החיוב על האב בלבד, עפ"י הדיון האישי, בכל צרכיהם הבסיסיים וההכרחיים של הילדים, ובנסיבות אלו, ומהנימוקים האמורים לעיל, ועם השינוי בדיון החל, יש לבצע הפחתה ובאופן שישית על האם חלק מסכום המזונות, לפי היחס בהכנסות הצדדים. ראוי לציין בהקשר זה כי לא הוכח בפני כי שיעור המזונות נקבע על רקע ויתור רכושי כזה או אחר של מי מהצדדים. האם טענה כי עשתה ויתורים אולם לא הוכיחה, ולו בדוחק, טענה זו. כמו כן, משיעור המזונות שהושת על האב (סך של 2,250 ₪ לכל אחד מהילדים), אני מסיק כי הצדדים פעלו בעיקר עפ"י הדיון האישי שהיה באותה עת, ומכאן התוצאה אליה הגעתי.

ראוי לציין כי אני קובע כי הצדדים פעלו בעיקר (להבדיל מ – רק) עפ"י הדיון האישי מהטעם שסכום המזונות, הלכה למעשה, אינו גבוה, ולא מן הנמנע כי נלקחה בחשבון השתתפות של האם בצרכי הילדים (ויצוין לעניין זה כי גם עפ"י הדיון החל ערב ב"מ 919/15, [פורסם בנבו] מכח הדיון האישי, הנשיאה הבלעדית של האב היא בצרכים בסיסיים והכרחיים בלבד והנשיאה בצרכים מעבר לכך חלה על שני ההורים מדין צדקה) מכאן כי ממילא חלה נשיאה של האם בחלק מהצרכים). סכום המזונות שנקבע הוא בסך של 6,500 ₪, כולל הוצאות חינוך בסך של 2,000 ₪. מכאן כי סכום המזונות הוא בסך של 4,500 ₪. האם עמדה לשכור דירה בסך של כ – 6,000 ₪ בחודש. מכאן כי סכום המזונות לכל אחד מהילדים, ללא מדור, הוא בסך של כ – 1,400 ₪ בחודש ואף המדור לא שולם במלואו (עפ"י הפסיקה הקובעת 40% לשני ילדים). מכאן כי סכום המזונות שנקבע כולל וצופה גם השתתפות מסוימת של האם.

26. שני ילדיהם של הצדדים מעל גיל 6.

שני הצדדים שכירים.

האם משתכרת סך של כ - 16,500 ₪ נטו בחודש.
האב משתכר סכום דומה אולם ראוי לטעמי לכלול בהכנסתו גם את ההטבות הרבות המשולמות לו ממקום עבודתו (אש"ל, ביגוד, תוספות אחרות ועוד). איני מוסיף אריתמטית את כל התוספות המשולמות לאב אלא רק את חלקו, בשים לב כי אכן חלק מהן נצרכות על ידו בשל צרכי עבודתו. לפיכך מגיעה הכנסתו של האב לכדי סך של כ - 20,000 ₪ נטו בחודש. מכאן כי היחס בהכנסות ההורים הוא כ - 55: 45 לטובת האב.

צרכי הילדים הוערכו בהסכם הגירושין הראשון (ובהסכם השני לא נעשה כל שינוי) בסך של למעלה מ - 2,250 ₪ בחודש לכל ילד, כולל מדור (התוספת של המילה "למעלה" היא בשל השתתפות האם כאמור לעיל). אני סבור כי שיעורם של צרכים אלו גדל ברבות הזמן ובין היתר עם העליה בשכר ההורים (דבר שמביא, מטבע הדברים, לצריכה רבה יותר). אני קובע על דרך האומדנה, עפ"י הערכת הצדדים במועד עריכת ההסכם כאמור לעיל ועפ"י הכנסותיהם הנוכחיות של הצדדים, כי צרכי הילדים הם בסך של 5,800 ₪ בחודש (כולל מדור, ובשים לב כי האם שוכרת דירה בסך של 6,500 ₪ בחודש). מכאן כי על האב לשאת בסך של 3,200 ₪ בחודש (סך של 1,600 ₪ בחודש לכל אחד מהילדים), ובתוספת מחצית הוצאות רפואה וחינוך.

27. בשים לב למכלול הנסיבות כאמור לעיל מצאתי לקבוע כדלקמן:

א. האב ישלם למזונות הילדים סך של 3,200 ₪ בחודש (סך של 1,600 ₪ בחודש לכל אחד מהילדים). סכום זה כולל מדור והוצאות החזקת המדור.

הסך הנ"ל צמוד למדד הידוע היום, והוא יעודכן אחת לשלושה חודשים, ללא חיוב למפרע.

ב. כמו כן ישא האב במחצית הוצאות רפואיות חריגות שאינן משולמות על ידי ביטוח בריאות ממלכתי לרבות טיפולי שיניים, משקפיים, טיפול פסיכולוגי וכד'.
תשלומים אלה יבוצעו כנגד קבלות או אישורים, ובמקרה של מחלוקת בדבר נחיצות ההוצאה יכריע הגורם הרפואי הרלוונטי.

ג. בנוסף יישא האב במחצית מעלות הוצאות החינוך. הוצאות אלה כוללות את מסגרת החינוך כיום, צהרון עד סיום כיתה ג', מחזור קייטנה בפסח ומחזור קייטנה בקיץ בעלות מתנ"ס, שני חוגים לכל ילד לשנה, תנועת נוער, מסע לפולין, שיעורי עזר, ועלות ההצטיידות בתחילת שנה - בקיזוז המענק מאת המוסד לביטוח לאומי עבור הוצאות אלה - היה והאם תהיה זכאית למענק זה.
תשלומים אלה יבוצעו כנגד קבלות או אישורים, ובמקרה של מחלוקת בדבר נחיצות ההוצאה יכריע הגורם החינוכי הרלוונטי.

ד. ע"מ שלא ליצור התחשבות לעבר ואף החזרים, ובין היתר בשים לב כי הילדים לא היו בכל התקופה מעל גיל 6, מצאתי לקבוע כי תוקף פסק הדין החל מחודש יולי 2018.

סכום המזונות ישולם בכל 10 בחודש, החל מיום 10.7.18.

ה. חיוב המזונות עד גיל 18 או עד סיום התיכון או עד מועד הגיוס לצה"ל או לשרות לאומי, לפי המאוחר לגבי כל אחד ואחד מהקטינים, ובזמן השרות הצבאי/השרות הלאומי ישלם האב בגין כל אחד מהקטינים שליש מסכום המזונות ששולם עבורו ערב גיוסו.

ו. פיגורים ישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין ממועד החיוב ועד התשלום בפועל.

ז. קצבת הילדים מהמוסד לביטוח לאומי תשולם לידי האם בנוסף למזונות דלעיל.

28. בשים לב לאמור לעיל בכל הקשור ליחסי הצדדים, אני מורה לצדדים לפנות לאתר לתיאום הורי.

מאריך סמכויות העו"ס לסדרי דין עפ"י [סעי' 19 ו - 68 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות](#) לשנתיים מהיום.

29. היה מקום לחייב האב בהוצאות משפט. תביעתו למשמורת נדחתה. תביעתו להפחתת מזונות התקבלה בעיקר בשל שינוי נסיבות שחל לאחר הגשתה. יחד עם זאת, בשים לב כי מדובר בהורים לילדים משותפים, וע"מ שלא להחריף המחלוקת, לא אעשה צו להוצאות.

טרם נעילה אני מוצא לשוב ולקרוא להורים, עם סיום ההליך כאן, לפנות להליכים הטיפוליים כאמור לעיל ולעשות הכל להפחתת הקונפליקט ביניהם ויצירת אפיק תקשורת ראוי ואחראי, לטובת ילדיהם המשותפים.

כמו כן אני מוצא להדגיש, כאמור, כי שני ההורים הם אפוטרופסים של הילדים וכי כל החלטה הקשורה לחינוכם ולבריאותם של הילדים צריכה להתקבל יחדיו.

30. פסק הדין מותר לפרסום ללא פרטים מזהים.

ניתן היום, י"ח תמוז תשע"ח, 01 יולי 2018, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

עובד אליאס 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה